EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 19.6.2024
COM(2024) 621 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS

Poola majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitika kohta

{SWD(2024) 100 final} - {SWD(2024) 621 final}

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS

Poola majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitika kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97,[1] eriti selle artikli 3 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

(1) 19. veebruaril 2021 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241,[2] millega loodi taaste- ja vastupidavusrahastu. Taaste- ja vastupidavusrahastust antakse liikmesriikidele rahalist toetust reformide ja investeeringute elluviimiseks ning sellega kaasneb ELi rahastatav fiskaalne impulss. Kooskõlas Euroopa poolaasta prioriteetidega aitab see kaasa majanduslikule ja sotsiaalsele taastumisele ning kestlike reformide ja investeeringute tegemisele, et eelkõige edendada rohe- ja digipööret ning muuta liikmesriikide majandus vastupidavamaks. Samuti aitab see tugevdada riigi rahandust ning hoogustada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis, parandada territoriaalset ühtekuuluvust ELis ja toetada Euroopa sotsiaalõiguste samba jätkuvat rakendamist.

(2) 27. veebruaril 2023 vastu võetud REPowerEU määruse[3] eesmärk on järk-järgult kaotada ELi sõltuvus Venemaa fossiilkütuste impordist. See aitaks saavutada energiajulgeoleku ja mitmekesistada liidu energiavarustust ning edendada samal ajal taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, energiasalvestusvõimsust ja

---

1 ELT L 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

2 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj.

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas ning määrusi (EL) nr 1303/2013, (EL) 2021/1060 ja (EL) 2021/1755 ning direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 63, 28.2.2023, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj.

energiatõhusust. Poola lisas oma riiklikusse taaste- ja vastupidavuskavasse uue REPowerEU peatüki, et rahastada olulisi reforme ja investeeringuid, mis aitavad saavutada REPowerEU eesmärke.

(3) 16. märtsil 2023 avaldas komisjon teatise „ELi pikaajaline konkurentsivõime: pilk 2030. aasta järgsesse aega“,[4] et anda teavet poliitiliste otsuste tegemiseks ja luua raamtingimused majanduskasvu hoogustamiseks. Teatises käsitletakse konkurentsivõimet üheksa üksteist tugevdava teguri kaudu. Nende tegurite hulka kuuluvad muu hulgas juurdepääs erakapitalile, teadusuuringud ja innovatsioon, haridus ja oskused ning ühtne turg, mis on esmatähtsad poliitikaprioriteedid reformide ja investeeringute elluviimiseks, et lahendada praegused tootlikkusega seotud probleemid ning suurendada ELi ja selle liikmesriikide pikaajalist konkurentsivõimet. Pärast kõnealust teatist esitas komisjon 14. veebruaril 2024 ühtse turu ja konkurentsivõime aruande[5]. Aruandes on üksikasjalikult kirjeldatud Euroopa ühtse turu tugevaid külgi ja probleeme ning kajastatud aasta jooksul toimunud muutusi, tuginedes eespool nimetatud üheksale konkurentsivõimet edendavale tegurile.

(4) 21. novembril 2023 võttis komisjon vastu 2024. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi,[6] mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2024) tsükli algust. 22. märtsil 2024 kiitis Euroopa Ülemkogu analüüsi prioriteedid konkurentsivõimelise kestlikkuse nelja mõõtme raames heaks. 21. novembril 2023 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka 2024. aasta häiremehhanismi aruande, milles ei nimetatud Poolat ühe liikmesriigina, keda võib mõjutada tasakaalustamatus või kelle puhul on oht, et teda võib mõjutada tasakaalustamatus, ja kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Komisjon võttis vastu ka soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta, mille nõukogu võttis vastu 12. aprillil 2024, ning ettepaneku 2024. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamist ning mille nõukogu võttis vastu 11. märtsil 2024.

(5) 30. aprillil 2024 jõustus ELi uus majanduse juhtimise raamistik. Raamistik hõlmab uut Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97. See hõlmab ka muudetud määrust (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kohta ja muudetud direktiivi 2011/85/EL liikmesriikide eelarveraamistiku kohta[7]. Uue raamistiku eesmärgid on valitsemissektori võla jätkusuutlikkus ning kestlik ja kaasav majanduskasv järkjärgulise konsolideerimise ning reformide ja investeeringute kaudu. Sellega edendatakse riikide isevastutust ja keskendutakse rohkem keskpikale perspektiivile koos nõuete tõhusama ja sidusama täitmise tagamisega. Iga liikmesriik peaks esitama nõukogule ja komisjonile riikliku keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava. Riiklikud keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavad sisaldavad

---

4 COM(2023) 168 final.

5 COM(2024) 77 final.

6 COM(2023) 901 final.

7 Nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1264, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta (ELT L, 2024/1264, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1265, millega muudetakse direktiivi 2011/85/EL liikmesriikide eelarveraamistiku nõuete kohta (ELT L, 2024/1265, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

liikmesriigi eelarve-, reformi- ja investeerimiskohustusi ning hõlmavad riikliku seadusandliku tsükli pikkusest sõltuvalt nelja- või viieaastast planeerimisperioodi. Riiklikes keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavades esitatud netokulude[8] kava peaks olema kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 nõuetega, sealhulgas nõudega hoida valitsemissektori koguvõlg usutavas langustrendis või viia see langustrendi hiljemalt kohandamisperioodi lõpuks või hoida see mõistlikul tasemel allpool 60 % SKPst ning viia valitsemissektori eelarvepuudujääk keskpika perioodi jooksul alla kontrollväärtuse 3 % SKPst ja/või hoida see allpool kõnealust kontrollväärtust. Kohandamisperioodi võib pikendada kuni kolme aasta võrra, kui liikmesriik võtab kohustuse teha asjakohased reformid ja investeeringud vastavalt määruses (EL) 2024/1263 sätestatud kriteeriumidele. Nende kavade koostamise toetamiseks esitab komisjon [21. juunil] 2024 liikmesriikidele suunised nende esitatavate kavade ja järgnevate iga-aastaste eduaruannete sisu kohta ning edastab kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikliga 5 neile eelarvekohanduste tehnilised suunised (vajaduse korral võrdlustrajektoorid ja tehnilise teabe). Liikmesriigid peaksid esitama oma keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava 20. septembriks 2024, välja arvatud juhul, kui liikmesriik ja komisjon lepivad kokku tähtaja pikendamises mõistliku aja võrra. Liikmesriigid peaksid tagama, et kaasatakse nende parlamendid ning vajaduse korral konsulteeritakse sõltumatute eelarveasutuste, sotsiaalpartnerite ja muude riigi sidusrühmadega.

(6) 2024. aastal jätkab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta arenemist kooskõlas taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamisega. Taaste- ja vastupidavuskavade täielik rakendamine on jätkuvalt oluline Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks, kuna kavad aitavad tulemuslikult käsitleda kõiki probleeme või märkimisväärset osa probleemidest, mis on viimastel aastatel esitatud asjakohastes riigipõhistes soovitustes esile toodud. 2019., 2020., 2022. ja 2023. aasta riigipõhised soovitused on jätkuvalt sama asjakohased ka taaste- ja vastupidavuskavade puhul, mida on läbi vaadatud, ajakohastatud või muudetud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklitele 14, 18 ja 21.

(7) 3. mail 2021 esitas Poola vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 1 komisjonile oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava. Komisjon hindas määruse (EL) 2021/241 artikli 19 kohaselt taaste- ja vastupidavuskava asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust ja sidusust kooskõlas kõnealuse määruse V lisas esitatud hindamissuunistega. 17. juunil 2022 võttis nõukogu vastu Poola taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmist käsitleva otsuse,[9] mida muudeti 8. detsembril 2023 vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 2, et ajakohastada tagastamatu rahalise toetuse maksimaalset summat ja lisada REPowerEU peatükk[10]. Osamaksete tegemine sõltub komisjoni otsusest, mis on tehtud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 24 lõikele 5 selle kohta, et Poola on rahuldavalt täitnud nõukogu

---

8 Netokulu, nagu on määratletud nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määruse (EL) 2024/1263 artiklis 2 (ELT L 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj). Netokulu – valitsemissektori kulud, millest on maha arvatud i) intressikulud, ii) kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed, iii) liidu programmidega seotud kulud, mis kaetakse täielikult liidu vahenditest saadava tuluga, iv) riikide kulud liidu rahastatavate programmide kaasrahastamiseks, v) töötuskindlustushüvitiste kulude tsüklilised elemendid ning vi) ühekordsed ja muud ajutised meetmed.

9 Nõukogu 17. juuni 2022. aasta rakendusotsus Poola taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta (9728/22).

10 Nõukogu 8. detsembri 2023. aasta rakendusotsus, millega muudetakse nõukogu 17. juuni 2022. aasta rakendusotsust Poola taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta (15835/23).

rakendusotsuses sätestatud asjaomased eesmärgid ja sihid. Rahuldav täitmine eeldab, et varem saavutatud eesmärke ja sihte ei ole tagasi pööratud.

(8) 19. juunil 2024 avaldas komisjon Poola kohta 2024. aasta riigiaruande[11]. Selles hinnati Poola edusamme nõukogu poolt aastatel 2019–2023 vastu võetud asjaomaste riigipõhiste soovituste järgimisel ning tehti kokkuvõte sellest, kuidas Poola on taaste- ja vastupidavuskava rakendanud. Selle analüüsi põhjal tehti riigiaruandes kindlaks puudused seoses probleemidega, mida taaste- ja vastupidavuskavas ei käsitleta või käsitletakse ainult osaliselt, ning uute ja esilekerkivate probleemidega. Samuti hinnati Poola edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning ELi peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

(9) Eurostati kinnitatud andmete[12] põhjal suurenes Poola valitsemissektori eelarvepuudujääk 3,4 %-lt SKPst 2022. aastal 5,1 %-le SKPst 2023. aastal, samal ajal kui valitsemissektori võlg kasvas 49,2 %-lt SKPst 2022. aasta lõpus 49,6 %-le SKPst 2023. aasta lõpus. Nagu on märgitud 2024. aastaks esitatud eelarvepoliitika suunistes,[13] astub komisjon kooskõlas kehtivate õigusnormidega esimese sammu eelarvepuudujäägil põhinevate ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluste algatamiseks 2023. aasta eelarve täitmise andmete põhjal. 19. juunil 2024 võttis komisjon ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 3 alusel vastu aruande[14]. Selles aruandes hinnati Poola eelarveseisundit, kuna riigi valitsemissektori eelarvepuudujääk ületas 2023. aastal kontrollväärtust 3 % SKPst. Aruandes jõuti järeldusele, et seda hinnangut silmas pidades ning ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 4 alusel loodud majandus- ja rahanduskomitee arvamust arvesse võttes kavatseb komisjon juulis teha ettepaneku algatada ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse, esitades nõukogule artikli 126 lõike 6 alusel soovituse võtta vastu otsus, millega tehakse Poola puhul kindlaks ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu.

(10) 12. juulil 2022 soovitas nõukogu[15] Poolal võtta meetmeid, tagamaks 2023. aastal, et riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv on kooskõlas üldiselt neutraalse eelarvepoliitikaga,[16] võttes arvesse jätkuvat ajutist ja sihipärast toetust leibkondadele ja ettevõtetele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ja Ukrainast põgenevatele inimestele. Samal ajal soovitati Poolal olla valmis kohandama jooksvaid kulutusi vastavalt muutuvale olukorrale. Samuti soovitati Poolal suurendada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, võttes arvesse algatust „REPowerEU“, kasutades selleks ka taaste- ja vastupidavusrahastut ning muid liidu vahendeid. Komisjoni hinnangul oli eelarvepoliitika[17] 2023. aastal

---

11 SWD(2024) 621 final.

12 Eurostat – Euro Indicators, 22.4.2024.

13 COM(2023) 141 final.

14 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 126 lõike 3 kohaselt koostatud komisjoni aruanne, 19.6.2024, COM(2024) 598 final.

15 Nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitus, milles käsitletakse Poola riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Poola 2022. aasta lähenemisprogrammi kohta (ELT C 334, 1.9.2022, lk 171).

16 Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt on Poola keskpika perioodi potentsiaalne SKP kasv 2023. aastal nominaalväärtuses 14,5 %, tuginedes kümne aasta keskmisele potentsiaalsele reaalkasvu määrale ja 2023. aasta SKP deflaatorile.

17 Eelarvepoliitika on määratletud valitsemissektori eelarvepositsiooni iga-aastase muutuse näitajana. Selle eesmärk on hinnata nii riiklikult kui ka ELi eelarvest rahastatavast eelarvepoliitikast tulenevat majanduslikku impulssi. Eelarvepoliitikat mõõdetakse i) keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu ja ii) esmaste kulude (ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) muutuse erinevusena, jättes välja COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed, kuid võttes arvesse

kiire inflatsiooni tingimustes ekspansiivne (0,8 % SKPst). Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) andis 2023. aastal eelarvepoliitikasse üldiselt neutraalse panuse 0,0 % SKPst, olles kooskõlas nõukogu soovitusega. Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude üldiselt neutraalne panus on tingitud energiahindade tõusu tõttu leibkondade ja ettevõtete toetamiseks võetud (suunatud ja üldiste) erakorraliste toetusmeetmete kulude vähenemisest (1,2 protsendipunkti SKPst). Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma tulumeetmeteta) oli peamiselt tingitud avaliku sektori palkade ja pensionide suurenemisest. Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest ja muudest ELi vahenditest rahastatud kulud moodustasid 2023. aastal 1,5 % SKPst. Riiklikult rahastatavad investeeringud moodustasid 2023. aastal 3,8 % SKPst, mis on 0,8 protsendipunkti võrra rohkem kui 2022. aastal. Poola rahastas täiendavaid investeeringuid taaste- ja vastupidavusrahastust ja muudest ELi vahenditest ning säilitas riiklikult rahastatavad investeeringud. Poola rahastas avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, näiteks toetustega ülekande- ja jaotusvõrkudele ning taastuvate energiaallikate kasutuselevõtule, avamere tuuleenergiajaamadele, hoonete energiatõhusaks renoveerimisele ning keskkonnahoidlikule ja arukale liikuvusele, mida rahastatakse taaste- ja vastupidavusrahastust ning muudest ELi vahenditest.

(11) Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2024. aastal 2,8 % ja 2025. aastal 3,4 % ning THHI inflatsioon on 2024. aastal 4,3 % ja 2025. aastal 4,2 %.

(12) Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori eelarvepuudujääk 2024. aastal 5,4 % SKPst, samas kui valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks 2024. aasta lõpuks tõusma 53,7 %-le. Eelarvepuudujäägi suurenemine 2024. aastal tuleneb peamiselt suurtest kaitsekulutustest, palgatõusust avalikus sektoris ja uutest sotsiaaltoetustest. Komisjoni prognooside kohaselt on eelarvepoliitika 2024. aastal üldjoontes ekspansiivne (2,4 % SKPst).

(13) Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt rahastatakse 2024. aastal taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatust toetusest kulusid mahus 1,0 % SKPst (2023. aastal 0,1 % SKPst). Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest rahastatavad kulutused võimaldavad teha kvaliteetseid investeeringuid ja viia ellu tootlikkust suurendavaid reforme, ilma et see mõjutaks otseselt Poola valitsemissektori eelarvepositsiooni ja võlga. Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt toetatakse 2024. aastal taaste- ja vastupidavusrahastu laenudega kulusid mahus 0,9 % SKPst (2023. aastal 0 % SKPst).

(14) 14. juulil 2023 soovitas nõukogu Poolal järgida konservatiivset eelarvepoliitikat, eelkõige piirata riiklikult rahastatavate esmaste netokulude nominaalkasvu[18] nii, et see ei ületaks 2024. aastal 7,8 %. Liikmesriikidel paluti 2023. aasta eelarve täitmisel ja 2024. aasta eelarve koostamisel võtta arvesse, et komisjon teeb 2023. aasta eelarve täitmise andmete põhjal nõukogule ettepaneku algatada ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused. Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid Poola riiklikult rahastatavad esmased netokulud suurenema 2024. aastal 12,8 %, mis ületab soovitatud

---

taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatute toetuste ja muude ELi vahenditega rahastatavaid kulusid. Miinusmärgiga (plussmärgiga) näitaja osutab ekspansiivsele (pärssivale) eelarvepoliitikale.

[18] Esmased netokulud on määratletud kui riiklikult rahastatavad kulud, millest on maha arvatud i) kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed, ii) intressikulud, iii) tsüklilise töötuse kulud ning iv) ühekordsed ja muud ajutised meetmed.

maksimaalset kasvumäära. See riiklikult rahastatavate esmaste netokulude soovitatud maksimaalset kasvumäära ületav kulu on 2024. aastal 2,0 % SKPst. See ei pruugi olla nõukogu soovitusega kooskõlas.

(15) Lisaks soovitas nõukogu Poolal võtta meetmeid, et kaotada kehtivad erakorralised energiatoetusmeetmed võimalikult kiiresti 2023. ja 2024. aastal ja kasutada selle tulemusena kokku hoitavaid vahendeid valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks. Nõukogu täpsustas, et kui uue energiahindade tõusu tõttu on vaja uusi või jätkuvaid toetusmeetmeid, tuleks Poolal tagada, et sellised toetusmeetmed on suunatud haavatavate leibkondade ja ettevõtete kaitsmisele, on eelarve seisukohast vastuvõetava maksumusega ning säilitavad stiimulid energiasäästuks. Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt peaks erakorralistest energiatoetusmeetmetest tulenev eelarve netokulu[19] olema 2023. aastal 0,6 % SKPst, 2024. aastal 0,5 % SKPst ja 2025. aastal mitte vähem kui ning 0,1 % SKPst. Eelkõige eeldatakse, et elektri ja gaasi hindade külmutamise kavad jäävad jõusse kuni 2024. aasta juunini, samas kui elektri ja gaasi hinnalaed peaksid jääma kehtima 2024. aasta lõpuni ning kaugkütte hinnalagi 2025. aasta juunini[20]. Kui sellega seotud kokkuhoidu kasutataks valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks, nagu nõukogu soovitas, tähendaksid need prognoosid eelarve kohandamist 0,2 % SKPst 2024. aastal, samas kui riiklikult rahastatavad esmased netokulud[21] annavad kõnealusel aastal eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 2,0 % SKPst. Prognooside kohaselt ei kaotata erakorralisi energiatoetusmeetmeid 2023. ja 2024. aastal võimalikult kiiresti. See ei pruugi olla nõukogu soovitusega kooskõlas. Samuti prognoositakse, et selle tulemusena kokku hoitavaid vahendeid ei kasutata valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks. Ka see ei pruugi olla nõukogu soovitusega kooskõlas. Vähekaitstud leibkondade ja ettevõtete kaitseks suunatud erakorraliste energiatoetusmeetmete eelarveline kulu on 2024. aastal hinnanguliselt 0,1 % SKPst (2023. aastal 0,2 %), mis säilitab tervikuna hinnasignaali, et vähendada energianõudlust ja suurendada energiatõhusust.

(16) Lisaks soovitas nõukogu[22] Poolal säilitada riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud ning tagada taaste- ja vastupidavusrahastust antavate toetuste ja muude liidu vahendite tulemuslik kasutuselevõtt, eelkõige rohe- ja digipöörde edendamiseks. Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud 2024. aastal suurenema 4,0 %-le SKPst (2023. aastal 3,8 %). See on kooskõlas nõukogu soovitusega. Samal ajal prognoositakse, et ELi vahenditest, sealhulgas taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest, rahastatavad avaliku sektori kulud peaksid 2024. aastal suurenema 1,9 %-le SKPst (2023. aastal 1,5 %).

---

19 Näitaja kajastab meetmete aastast eelarvekulu, milles on võetud arvesse tulusid ja kulusid ning millest on asjakohasel juhul arvatud maha energiatarnijate erakorralisele kasumile kehtestatud maksudest saadud tulud.

20 Meetmete puhul, mis Poola sõnul jäävad jõusse kuni 2024. aasta lõpuni, eeldatakse komisjoni 2024. aasta kevadprognoosis põhimõtteliselt, et neil on eelarvele mõju ka 2025. aastal.

21 Panust mõõdetakse valitsemissektori esmaste kulude (millest on maha arvatud i) kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmetega kaasnev täiendav eelarvemõju, ii) ühekordsed meetmed, iii) tsüklilise töötuse kulud ning iv) taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatute toetuste ja muude liidu vahenditega rahastatavad kulud) muutusena keskpika perioodi (10 aasta) keskmise potentsiaalse nominaalse majanduskasvu suhtes ja väljendatakse suhtena nominaalsesse SKPsse).

22 Nõukogu soovitus, milles käsitletakse Poola 2023. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Poola 2023. aasta lähenemisprogrammi kohta (ELT C 312, 1.9.2023, lk 197).

(17) Prognoosi koostamise ajal teada olevate poliitikameetmete põhjal ja eeldusel, et poliitikat ei muudeta, hinnatakse komisjoni 2024. aasta kevadprognoosis, et valitsemissektori eelarvepuudujääk on 2025. aastal 4,6 % SKPst. Eelarvepuudujäägi vähenemine 2025. aastal kajastab peamiselt majanduse taastumist ja energiatoetusmeetmete aegumist. Valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks suurenema 2025. aasta lõpus 57,7 %-le. Lisaks suurele puudujäägile on võla ja SKP suhte suurenemine tingitud suurtest rahalistest ettemaksetest sõjavarustusse tehtavatesse investeeringutesse.

(18) Sotsiaaltoetused on ikka veel suuresti mittesihipärased ja nende saamiseks ei hinnata leibkonna majanduslikku olukorda. Selle tulemuseks on hoolekandesüsteem, mille ümberjaotav mõju on piiratud. 2023. aastal suurendati märkimisväärselt üldisi lapsetoetusi ja säilitati 13. pension. Eelarvedokumentides võiks suurendada pooleliolevate ja kavandatavate investeeringute läbipaistvust. Puudub terviklik ülevaade pooleliolevatest investeeringutest ja nende rahastamisallikatest, sealhulgas eelarvevälistest vahenditest ja riigi omanduses olevatest ettevõtetest. Ehkki see teave on mitmesugusel määral kättesaadav, on see hajutatud eri dokumentide vahel, nagu mitmeaastased investeerimisprogrammid ja riigi omanduses olevate ettevõtete või eelarveväliste vahendite rahastamiskavad. Avaliku sektori investeerimisprojektide hindamise ja valimise ning järelhindamise menetlused on puudulikud. Standardsed projektihindamismeetodid on kehtestatud ainult ELi rahastatavate investeeringute puhul, kuid neid võib kohaldada kõigi suurte valitsuse rahastatavate investeeringute suhtes. Projektide valimise menetlused on ministeeriumides erinevad ning põhinevad projekti liigil ja rahastamisallikal. Puuduvad standardkriteeriumid projektide valimiseks ja prioriseerimiseks keskvalitsuse tasandil.

(19) Poola on üks kiiremini vananevaid ELi riike, mille pensionisüsteemi mõjutavad pikas perspektiivis demograafilised suundumused. Tegeliku pensioniea jätkuv tõstmine, mis tagaks eakamate töötajate suure osalemise tööturul, on majanduskasvu ja tulevaste pensionide piisavuse seisukohast väga tähtis. 2024. aasta rahvastiku vananemise aruande prognoosid Poola kohta viitavad piisavuse suuruselt teisele vähenemisele, mõõdetuna keskmise pensioni ja keskmise brutopalga suhtena pensionile jäämisel. Kui piisavusmäär püsiks praeguse taseme lähedal, suurendaks see 2070. aastaks avaliku sektori kulutusi 4,6 protsendipunkti võrra SKPst. Põllumajandustootjate pensionihüvitisi subsideerib suuresti riik, 2023. aastal 0,6 % ulatuses SKPst, ning kogutud kindlustusmaksete arvutamise meetod ei soodusta üleminekut üldisele pensioniskeemile, takistades tööjõu sektoritevahelist liikuvust. Ehkki Poola rakendas oma taaste- ja vastupidavuskavas üht sihipärast meedet, et soodustada töötamist pärast seadusjärgset pensioniikka jõudmist, oleks vaja teha täiendavaid jõupingutusi, et lahendada tulevase pensionide piisavuse ja kestlikkusega seotud probleem.

(20) Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 19 lõike 3 punktile b ja V lisa kriteeriumile 2.2 sisaldab taaste- ja vastupidavuskava ulatuslikke üksteist vastastikku tugevdavaid reforme ja investeeringuid, mis tuleb rakendada 2026. aastaks. Need peaksid aitama tulemuslikult lahendada kõiki probleeme või märkimisväärset osa probleemidest, mis on kindlaks tehtud asjakohastes riigipõhistes soovitustes. Järele jäänud aja jooksul on oluline kiiresti jätkata kava, sealhulgas REPowerEU peatüki tulemuslikku rakendamist, et suurendada Poola pikaajalist konkurentsivõimet rohe- ja digipöörde kaudu, tagades samal ajal sotsiaalse õigluse. Kavast tulenevate kohustuste täitmiseks 2026. aasta augustiks on tähtis, et Poola jätkaks reformide elluviimist, kiirendaks investeerimist, tegeleks tekkivate viivitustega ning säilitaks korraliku haldussuutlikkuse. Jätkuvalt on tähtis süstemaatiliselt kaasata kohalikke ja

piirkondlikke omavalitsusi, sotsiaalpartnereid, kodanikuühiskonda ja muid asjaomaseid sidusrühmi, et tagada laialdane isevastutus taaste- ja vastupidavuskava eduka rakendamise eest.

(21) Osana ühtekuuluvuspoliitika fondide vahehindamisest vastavalt määruse (EL) 2021/1060 artiklile 18 peab Poola iga programmi 2025. aasta märtsiks läbi vaatama, võttes muu hulgas arvesse 2024. aasta riigipõhistes soovitustes esile toodud probleeme, samuti riiklikku energia- ja kliimakava. Läbivaatamise tulemuste alusel eraldatakse lõplikult iga programmiga ette nähtud ELi rahastus. Poola on teinud edusamme ühtekuuluvuspoliitika ja Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel, kuid jätkuvalt on probleeme ning erinevused idapoolsete piirkondade ja ülejäänud riigi vahel suurenevad pidevalt. Esmatähtis on kiirendada ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamist. Programmidega ettenähtud prioriteedid on endiselt asjakohased. Poola jaoks on tähtis investeerida innovatiivsesse ja arukasse majanduse ümberkujundamisse ning tugevdada koostööd teadusringkondade ja ettevõtluse vahel. Rohepöörde ja söe kasutamiselt ülemineku kiirendamiseks on vaja meetmeid, mis hõlmavad puhta energia tootmise laiendamist, investeeringute suurendamist nullnetotehnoloogiasse ning energiatarbimise ja õhusaaste vähendamist. Tähtis on investeerida digi- ja roheoskustesse. Endiselt on väga tähtis kõrvaldada territoriaalsed takistused juurdepääsul kvaliteetsele ja taskukohasele lapsehoiule. Ühtekuuluvuspoliitika programmide vahehindamisel tasub pöörata rohkem tähelepanu investeeringutele kolmandate riikide kodanike toetussüsteemi ja võimalustele toetada nende integreerimist terviklikul viisil, kuna Poola on kogenud enneolematut pagulaste sissevoolu Ukrainast. Poola võiks kasutada Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormi algatust, et toetada majanduse ümberkujundamist, eelkõige seoses puhaste ja ressursitõhusate tehnoloogiatega.

(22) Lisaks taaste- ja vastupidavuskava ning muude ELi vahendite raames käsitletud majanduslikele ja sotsiaalsetele probleemidele seisab Poola silmitsi veel mitme väljakutsega, mis on seotud tööjõupuuduse, ettevõtete digiülemineku, riigihangete, keskkütte ja veemajandusega.

(23) Tööjõupuudus kahjustab Poola majanduse konkurentsivõimet. 2023. aastal teatas 66 % Poola tööandjatest raskustest vabade ametikohtade täitmisel, samas kui 75 % teatas, et neil on raskusi vajalike oskustega töötajate leidmisega. Seepärast on väga tähtis suurendada tööturul osalemist madalaima tööhõivemääraga rühmades, nagu puuetega inimesed (puudega inimeste tööhõivelõhe oli 2022. aastal 31,3 protsendipunkti, mis on kaugelt üle ELi keskmise (21,4 protsendipunkti)) või naised (2023. aastal oli sooline tööhõivelõhe Poolas keskmiselt 11,8 protsendipunkti ja 55-64aastaste puhul 23,3 protsendipunkti). Poola ei täida ELi 2030. aasta eesmärki 51,7 % osaluseks täiskasvanuhariduses (praegu 20,3 %) ja see takistab üleminekut tööjõunõudlusega sektoritesse ümberõppe ja oskuste täiendamise kaudu. Samal ajal on pikaajalise hoolduse süsteem vähe arenenud ja tugineb jätkuvalt perekondadele, eelkõige naistele ja muudele mitteametlikele hooldajatele. Ametliku koduhooldusega on kaetud 13 % sellist hooldust vajavatest 65aastastest ja vanematest, mis on tublisti alla ELi keskmise (30 % 2022. aastal), samal ajal kui elanikkonna vananemisest tingitud vajadused suurenevad kiiresti. 65aastaste ja vanemate elanike osakaal peaks 2030. aastal jõudma 21,9 %-ni ja 2050. aastal 29,1 %-ni. Mitteametlike hooldajate, peamiselt naiste suurema majandustegevuses osalemise edendamine, parandades juurdepääsu ametlikule kodu- ja kogukonnapõhisele pikaajalisele hooldusele, võib suurendada tööturul osalemist.

(24) Riigihangete süsteemi mõjutab endiselt asjaolu, et pakkumusi esitavate ettevõtjate arv on väike. Selle tulemuseks on üksikpakkumiste suur osakaal, mis on püsinud aastaid erakordselt kõrgel tasemel (54 % 2023. aastal ja üle 50 % viimase viie aasta vältel). Ootustest hoolimata ei kõrvaldatud 2021. aasta jaanuaris jõustunud riigihankeseadusega kohe peamisi puudusi. Vaja on põhjalikku algpõhjuste analüüsi riigihangete vähese konkurentsi püsivale ja süvenevale probleemile. Riigihankeprotsessi edasine digitaliseerimine ja koolituspakkumiste arendamine väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEd) võib aidata neid probleeme lahendada.

(25) Poolal on arenguruumi oma digipöörde tulemuste parandamiseks ja panustada rohkem ELi digikümnendi eesmärkide saavutamiseks tehtavatesse ühistesse jõupingutustesse. Kuigi avalike teenuste digitaliseerimisel on tehtud edusamme, on Poola ettevõtluse digitaliseerimise valdkonnas maha jäänud. Vähemalt algtasemel digimahukusega Poola VKEde osakaal on 61 %, mis on alla ELi keskmise 69 % (ELi 2030. aasta eesmärk on 90 %). Ainult 18 % ettevõtetest pakub oma töötajatele spetsiaalset IKT-koolitust ja seetõttu on neil vähe digioskusi. Majanduse kasvupotentsiaali tugevdamiseks ja erainvesteeringute soodustamiseks peaks Poola hõlbustama juurdepääsu kõrgtehnoloogiale, eelkõige VKEde jaoks, ning stimuleerima idufirmade ökosüsteeme, parandades juurdepääsu koolitusele, pakkudes tehnilist ja rahalist toetust ning edendades teadmussiiret.

(26) Viimase kümne aasta jooksul on Poola energia lõpptarbimine kasvanud. 2022. aastal oli see 14,5 % suurem kui 2013. aastal, samas kui ELis tervikuna vähenes see 5,5 %. Kui viimase kuue aasta suundumus peaks jätkuma, ületaks Poola oma energiatõhususe sihttaset 28 % võrra. Probleem on eelkõige selles, et kaugküttesüsteemid annavad soojust 42 %-le elanikkonnast, kuid sõltuvad endiselt suurel määral söest, samal ajal ei ole veel välja pakutud selget CO_2 heite vähendamise kava koos jõuliste energiatõhususe meetmetega. Kuigi praegustes poliitikameetmetes nähakse ette üleminek maagaasile ja biomassile, tuleb välja töötada CO_2 heite vähendamise kava, milles seatakse esikohale energiatõhusus, säästvad taastuvad soojusallikad ja heitsoojuse kasutamine. Poola on elamute renoveerimise edendamiseks rakendanud mitmeid riiklikke poliitikameetmeid, sealhulgas taaste- ja vastupidavuskava alusel rahastatavad suured toetuskavad. Neid poliitikameetmeid tuleb siiski tugevdada ja viia need kooskõlla ELi 2030. aasta kliimaeesmärkidega. Seetõttu on vaja sihipäraseid meetmeid hoonete CO_2 heite vähendamiseks, pöörates erilist tähelepanu energiatõhususe parandamisele ja kaugkütte CO_2 heite vähendamisele.

(27) Poolal on probleeme kliimamuutustega kohanemisega, näiteks seoses põua- ja üleujutuste ohuga. Taaste- ja vastupidavuskava sisaldab meetmeid vee kogumise parandamiseks maapiirkondades, kuid muu riiklik põllumajandus-, metsandus- ja veemajanduspoliitika ei ole kliimariskide ja -mõjudega tegelemiseks ikka veel asjakohane. Poliitika suuremat sidusust on võimalik saavutada asjaomaste poliitikavaldkondade eest vastutavate institutsioonide vahelise tihedama kooskõlastamisega. See võib aidata leida kestlikke lahendusi, näiteks looduspõhiseid kohanemislahendusi, et parandada veevarustust ja kohaneda kliimamuutustega, tuues samal ajal kasu põllumajanduse ja muude ökosüsteemi teenustest sõltuvate sektorite pikaajalisele kestlikkusele.

SOOVITAB Poolal võtta 2024. ja 2025. aastal järgmisi meetmeid.

1. Esitada õigeaegselt keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava. Piirata kooskõlas reformitud stabiilsuse ja kasvu pakti nõuetega netokulude[23] kasvu 2025. aastal määrani, mis on kooskõlas valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamisega aluslepingus sätestatud kontrollväärtuse 3 % SKPst suunas ja valitsemissektori võla hoidmisega mõistlikul tasemel keskpikas perspektiivis. Parandada avaliku sektori kulutuste tõhusust, sealhulgas sotsiaaltoetuste parema suunamise, investeeringute kavandamise suurema läbipaistvuse ning projektide hindamise ja valiku standardmenetluste ulatuslikuma kasutamise kaudu. Tagada tulevaste pensionihüvitiste piisavus ja pensionisüsteemi jätkusuutlikkus, võttes sealhulgas meetmeid tegeliku pensioniea muutmiseks ja reformides eripensioniskeeme.

2. Tugevdada haldussuutlikkust hallata taaste- ja vastupidavuskava, kiirendada investeeringuid ja säilitada reformide elluviimise tempo. Kõrvaldada tekkivad viivitused, et võimaldada jätkata taaste- ja vastupidavuskava, sealhulgas REPowerEU peatüki kiiret ja tulemuslikku rakendamist, tagades reformide ja investeeringute lõpuleviimise 2026. aasta augustiks. Kiirendada ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamist. Jätkata vahehindamise raames keskendumist kokkulepitud prioriteetidele, võttes meetmeid kolmandate riikide kodanike paremaks toetamiseks ja integreerimiseks, ja võtta samal ajal arvesse võimalusi, mida pakub Euroopa strateegilise tehnoloogia platvorm konkurentsivõime parandamiseks.

3. Võtta meetmeid ebasoodsas olukorras olevate rühmade tööturul osalemise suurendamiseks, sealhulgas parandades ametliku kodu- ja kogukonnapõhise pikaajalise hoolduse kvaliteeti ja kättesaadavust. Suurendada konkurentsi riigihankemenetlustes, muutes need tõhusamaks ja vähem koormavaks, eriti VKEde jaoks. Toetada erainvesteeringuid, soodustades ettevõtete digiüleminekut.

4. Võtta meetmeid, et kiirendada fossiilkütuste järkjärgulist kasutuselt kõrvaldamist kaugküttesektoris ning minna üle taastuvenergiale. Parandada veevarude kaitse ja säästva kasutamisega seotud poliitikat, et tagada ökosüsteemi teenustel põhinevate sektorite pikaajaline kestlikkus.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja

[23] Vastavalt määruse (EL) 2024/1263 artikli 2 lõikele 2 on netokulud valitsemissektori kulud, millest on maha arvatud intressikulud, kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed, liidu programmidega seotud kulud, mis kaetakse täielikult liidu vahenditest saadava tuluga, riikide kulud liidu rahastatavate programmide kaasrahastamiseks, töötuskindlustushüvitiste kulude tsüklilised elemendid ning ühekordsed ja muud ajutised meetmed.